

Han var fryktelig god til å gå på skøyter også

Hjalmar Andersen Hjallis i aksjon under NM på skøyter, hurtigløp i 1965. Foto: NTB

Av Otto Ulseth

Publisert: 19. desember 2020, kl. 18:14

Hjalmar Andersen, best kjent som Hjallis, er tidenes mest populære norske idrettsutøver. 6.-plassen på trøndersk idretts adelskalender har han fått på grunn av prestasjonene.

Trøndersk idretts adelskalender Hadde vi kunnet spørre ham om han er fornøyd med plasseringa, ville han svart:

– Du verden, for en ære! De e nå så mange kjeinte og flenke trøndera, hu Marit og Nortughen, å'n Brå og han nye handballspellern, æ kjæm itj i hau navne på'n. ... å'n Stokken å'n Klæbo, han e no fenomenal ... å aill di ainneran ... å hærrlighet; æ takke å bukke!

De han nevner kunne alle vært nummer én, sammen med en del andre utvalgte, men der er det bare plass til en, og den ene kunne naturligvis også vært Hjallis. Ingen kunne protestert på det. Men hvis vi skal helle bare bitte litt vann i blodet på de mest entusiastiske, og det ville ikke Hjallis selv protestert på, så ble myten om Hjallis enda større enn idrettsutøveren.

Han vant alt som var å vinne i tre sesonger på rad. Han var verdens beste skøyteløper. Ingen kan bli bedre enn nummer 1. Hvis vi likevel skal bringe noen motforestillinger; det var før

russerne bokstavelig talt kom på banen, og da de gjorde det ble Hjallis inspirert til å gjøre comeback, og han gjorde det, men han hadde gjort sitt.

Derfor: Han er en av tidenes største skøyteløpere, som skal nevnes sammen med for eksempel Oscar Mathiesen, Claes Thunberg, Ballangrud, Schenk, Heiden, Koss eller Kramer. Vi kan si om Hjallis som om de øvrige: Kanskje ingen foran, noen på siden.

No. 6 - Hjalmar «Hjallis» Andersen

Født: 12. mars 1923 i Trondheim

Død: 27. mars 2013

Idrett: Skøyter

Begrunnelse: *Han vant absolutt alt i tre år på rad*

Som folkehelt derimot kan vi uten forbehold slå fast: Ingen verken foran eller på siden. I dagens mer fragmenterte samfunn vil ingen kunne oppnå den unisone populariteten som Hjallis gjorde. En historie fra ei kirke i Trøndelag illustrerer det: Presten holdt preken, men var litt forstyrret fordi sønnen hans på fem-seks år var høyt og lavt i kirka. Endelig forsvant han ut på kirkegården, og presten kunne uforstyrret konsentrere seg om budskapet. Så slo døra opp, og oppover midtgangen kom gutten gående med en krans rundt halsen som han hadde lånt fra ei grav utafor. Han ropte triumferende: «Hær kjæm'n Hjallis!».

Oslo 195311. Skøyteløper Hjalmar Andersen "Hjallis" har bestemt seg for å bli med i kampen om laurbærkransen igjen. Noe som gleder sikkert alle skøyteentusiaster. For tiden er

"Hjallis" på besøk i Oslo. Han står i sportsforretning og selger skøyter i butikken til Marius og Stein Eriksen som han også bor hos. Stein Eriksen er dratt til Trondheim og har overtatt plassen bak disken for "Hjallis". Turen til hovedstaden er ingen ferie for trønderen, det er hard trening. Her ser vi Hjalmar Andersen selger skøyter i butikken til Marius og Stein Eriksen i Oslo. Foto: Sverre A. Børretzen / Aktuell / NTB Foto: Sverre A. Børretzen

Hjallis var den fremste av de tre i Falken-trioen, sammen med Henry Wahl (nr. 207 på Adelskalenderen) og Sverre Farstad (nr. 25), og ikke å forglemme treneren deres, Karl Brechan. Hjallis fortalte utallige historier om ham, som for eksempel om den gangen han ikke hadde anledning til å være med dem på reise utenlands, til Europamesterskapet i 1949. Karl satte hjemme i Trondheim og hørte parsammensetninga til lørdagens løp på radio fredag kveld. Da fikk han høre at Hjallis skulle gå i par med Odd Lundberg på 5000-meteren, og han fryktet at Hjallis ville bli med på Lundbergs vanligvis litt forsiktige åpningsfart. Da løp han ned på telegrafan og sendte telegram til Hjallis:

«Gi faen i Lundberg Stopp Åpne hardt Stopp».

Lillehammer 20160211. Nye Norges Olympiske Museum på Maihaugen på Lillehammer. Her er utstyret til Hjallis - Hjalmar Andersen - fra Oslo OL i 1952 Foto: Geir Olsen / NTB Foto: Geir Olsen

En annen gang syntes Hjallis at Karl hadde lagt opp et litt for tøft skjema til ham på en 10 000-meter, og fikk beskjed:

– Hold kjeften din å gå du gut, de' herre har itj du nå greie på!

Det var alltid på de lange løpene Hjallis måtte gjøre det. På 500-meteren var han en middelhavsfarer, på 1500-meteren kunne han glimte til, som for eksempel i OL i 1952 da han trakk første par:

Trondheim 19500204. Skøytestjernen Hjalmar Andersen "Hjallis" (27 år) sammen med familien sin i Trondheim. Tiden som er til overs etter at arbeidet som lastebilsjåfør og sporten har fått sitt, vies til familien. Her sammen med kone Gerd og barn. Foto: Sverre A. Børresen Aktuell / NTB Foto: Sverre A. Børretzen

«Jeg bestemte meg for å gjøre som Sverre (Farstad) hadde gjort i forrige OL; full fart fra start, kjapp takt i svingene, rolige drag på svingene».

Sekundant Brechan ropte til ham underveis at tempoet var altfor høyt, men Hjallis ignorerte det, og vant så vidt det var.

Dermed ble det tre gull på ham i Oslo i -52. Men enda bedre enn OL-gullene huskes faktisk 10 000-meteren fra EM på Bislett året før. Dagbladets fotograf Johan Brun hadde montert seg med to blitzer på ei jernstang i den ene svingen. Han fikk begge til å gå av samtidig, som planlagt, i den 17.-runden, men Hjallis ble blendet, falt, slo skøyta i den ene stanga, og kunne ikke gå videre. Han fikk tilbud om å gå på nytt, en time senere. Kong Haakon varslet at han kunne være der i nøyaktig en time til, før han måtte i et møte på slottet.

Hjallis ville ikke plage kongen unødvendig, og gjøv løs på dagens andre 10 000-meter etter bare 45 minutters hvile. Han vant den også, i et løp der han var så sliten at han rapporterte at han så bare «utydelige, gråaktige kontraster.».

Trondheim 19500204. Skøytestjernen Hjalmar Andersen "Hjallis" (27 år) sammen med familien sin i Trondheim. Tiden som er til overs etter at arbeidet som lastebilsjåfør og sporten har fått sitt, vies til familien. Her sammen med kone Gerd og barn. Foto: Sverre A. Børresen Aktuell / NTB Foto: Sverre A. Børretzen

Noe lignende har aldri skjedd.

Etter karrieren begynte Hjallis som det som het velferdsoffiser i handelsflåten, han reiste rundt i alle verdens havner, 250 døgn i året, og arrangerte idrett for norske sjøfolk. Når han var hjemme var han underholdningsartist, i det som i dag ville blitt omtalt som «på alle flater»; han opptrådte med alle tidens mest populære, som for eksempel Rolf Kirkvaag, Arve Opsahl og Rolv Wesenlund.

Det ble stadig gitt ut bøker og om og med ham, og til det siste reiste han rundt særlig i pensjonistforeninger. Overalt hvor ham kom, var det en stor begivenhet.

Norge har aldri hatt og kommer aldri til å få en idrettsutøver som Hjallis.

He's the one and only.

HAMAR 19930212 Sammenkomst for gamle OL- vinnere i Vikingskipet på Hamar i anledning av at det er ett år igjen til OL åpner. Her skøyteøperen Hjalmar Andersen Hjallis i et lattermildt øyeblikk. Ikke uten grunn er han kjent som "Kong Glad". Foto: Morten Hval / NTB / NTB Foto: Hval, Morten

Kilde: <https://www.nidaros.no/han-var-fryktelig-god-til-a-ga-pa-skoyter-ogsa/o/5-113-148435>